

13835 - مۇسۇلماننىڭ پىتنە بولغان دەۋرىدە دىندىن ئەنسىرەپ كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشاشنى ياخشى كۆرىدىغانلىقى توغرىسىدا

سوئال

ئىمام بۇخارى بايان قىلغان تۆۋەندىكى ھەدىسنى ئوقۇدۇم لېكىن مەنىسىنى چۈشەنمىدىم، بۇ ھەدىسدە: «ئاخىر زاماندا مۇسۇلماننىڭ ئەڭ ياخشى مېلى قوي بولىدۇ، دىندا پىتنىگە چۈشۈپ قىلىشتىن ئەنسىرەپ قويلارنى ئىلىپ تاققا چىقىپ كېتىدۇ»، بۇ ھەدىسنىڭ مەنىسىنى ئوچۇقلاشتۇرۇپ بېرىشىڭلارنى سورايمەن؟.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ھەدىسنىڭ شەرھىسى: بۇ ھەدىسنى ئىمام بۇخارى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ كىتابىدا بىر قانچە ئورۇندا كەلتۈرگەن، "كىتاب پىتنە" دە 7088-بايان قىلىنغان ھەدىستە، ئەبۇ سەئىد خۇدەرىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «يېقىندا مۇسۇلماننىڭ مېلىنىڭ ئەڭ ياخشىسى قوي بولىدۇ، دىندا پىتنىگە چۈشۈپ قىلىشتىن ئەنسىرەپ قويلارنى ھەيدەپ يامغۇر چۈشىدىغان تاغ چوققىلىرىغا چىقىپ كېتىدۇ». مۇسلىم ئۆزىنىڭ سەھىھ كىتابىدا 1888-ھەدىستە مۇنداق بايان قىلغان، ئەبۇ سەئىد خۇدەرىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنىشىچە، بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: ئىنسانلارنىڭ قايسىسى ئەڭ ئارتۇق دېدى؟، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۆزىنىڭ مېلى ۋە جىنى بىلەن ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلغان كىشى» دېدى، ئۇ كىشى: ئۇنىڭدىن كېيىن كىم؟ دېۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كىشىلەرنى ئۇلارنىڭ يامانلىقىدىن تەرك قىلىپ، تاغ چوققىسىدا ئاللاھقا ئىبادەت قىلغان مۇمىن» دېدى.

ئىمام نەۋەۋىي مۇسلىمنىڭ شەرھىسى 13-توم 34-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ھەدىستىن بولغان مەقسەت پەقەت تاغنىڭ چوققىسىدا ئەمەس بەلكى كىشىلەردىن ئايرىلىپ يالغۇز ياشاش دېمەكتۇر، تاغ چوققىسىدا ئاساسەن ئادەم بولمىغانلىقى ئۈچۈن ھەدىستە تاغ چوققىسى كەلگەن.

ھەدىس پىتنە يامراپ كەتكەندە، مۇسۇلمان دىندىن ئەنسىرەپ قالسا، كىشىلەرگە ئارىلاشماستىن يالغۇز ياشاشنىڭ ئارتۇقلىقىنى بىلدۈرىدۇ، چۈنكى ئەگەر بۇنداق ۋاقىتتا كىشىلەرگە ئارىلاشسا دىندىن يېنىپ مۇرتەد بولۇپ كېتىش ياكى توغرا يولدىن ئېزىپ كېتىشى ياكى شېرىككە چۈشۈپ قىلىشى ياكى ئىسلامنىڭ ئاساسى پىرىنسىپلىرىنى تەرك قىلىدىغان ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشىدىن ئەنسىرىسە يالغۇز ياشاش ياخشى بولىدۇ.

ھاپىز ئىبنى ھەجەر پەتھۇل بارى 13-توم 42-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: ھەدىس ئىنسان دىندىن ئەنسىرگەندە كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشاشنىڭ ئارتۇقلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

سىندى رەھىمە ھۇللاھ "نەسائىنىڭ شەرھىسى" 8-توم 124-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "پىتتە ۋاقتلىرىدا كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشاشنىڭ توغرا بولىدىغانلىقى بەلكى ياخشى بولىدىغانلىقى ئىپادىلىنىدۇ".

ھازىر سۆزلەنگەن ئىككىنچى ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام پىتتە دەۋرىدە كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشىغان كىشىنى ئارتۇقچىلىقتا ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلغان مۇجاھىد بىلەن باراۋەر قىلدى. ھاپىز ئىبنى ھەجەر پەتھۇلبارى 6-توم 6-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "پىتتە دەۋرىدە كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشىغان مۇئمىن كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ياشاپ گۇناھدىن ساقلىنالمىغان كىشىدىن ئارتۇق بولىدۇ، بەزى ۋاقتتا سادىر بولغان خاتالىق كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ياشاپ ھاسىل قىلغان ياخشىلىقتىن كۆپ بولۇپ كېتىدۇ، كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشاشنىڭ ئارتۇق بولۇشى پەقەت پىتتە يۈز بەرگەن زامانغا خاس بولىدۇ.

ئەمما پىتتە يۈز بەرمىگەن ۋاقتتىمۇ ئۆز دىندىن ئەنسىرەپ كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشاشنىڭ ھۆكۈمى توغرىسىدا ئالىملارنىڭ قارىشى ئوخشىمايدۇ، كۆپچىلىك ئالىملار بۇنداق ۋاقتتا يالغۇز ياشىغاندىن كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ياشاش ئارتۇق بولىدۇ دەپ، بۇنىڭغا تۆۋەندىكى بىر قانچە دەلىللەرنى كەلتۈردى:

1-ھەقىقەتەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ۋە ئىلگىرى ئۆتكەن پەيغەمبەرلەر شۇنداقلا كۆپچىلىك ساھابىلارنىڭ ھاياتى كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىپ ئۆتكەن. ["نەۋەۋىينىڭ مۇسلىمنىڭ شەرھىسى" 13-توم 34-بەت].

2-پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىشىلەرگە ئارىلىشىپ، ئۇلارنىڭ ئەزىيەتلىرىگە سەبىر قىلىپ ياشىغان مۇئمىننىڭ ئېرىشىدىغان ئەجىر-ساۋابى، كىشىلەرگە ئارىلاشماي ئۇلارنىڭ ئەزىيەتلىرىگە سەبىر قىلالمىغان مۇئمىننىڭ ئېرىشىدىغان ئەجىر-ساۋابىدىن كۆپ بولىدۇ». [تىرمىزى رىۋايىتى 5206-ھەدىس. ئىبنى ماجە رىۋايىتى 4032-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمى 2035-ھەدىس].

سىندى رەھىمە ھۇللاھ ئىبنى ماجەنىڭ شەرھىسى 2-توم 493-بەتتە مۇنداق دېگەن: "بۇ ھەدىس سەبىر قىلىپ كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ياشىغان كىشىنىڭ كىشىلەردىن ئايرىلىپ ياشىغان كىشىدىن ياخشى بولىدىغانلىقى بىلدۈرىدۇ".

سەئىئانى "سۇبۇلۇس سالام" 4-توم 416-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ھەدىستە بايان قىلىنغان ئارتۇقچىلىق، كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ياشاپ، ئۇلارنى ياخشىلىققا بۇيرۇپ، يامانلىقتىن توسۇپ ياخشى مۇئامىلە قىلىپ ئۆتكەن كىشىنىڭ كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ياشاشقا سەبىر قىلالماي يالغۇز ياشىغان ئادەمدىن ئارتۇق بولىدىغانلىقىغا ئىشارەتتۇر".

3-ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىر كىشى تاغ ئۈستىدە تاتلىق سۈيى بار بىر بۇلاقنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، بۇلاق سۈيىنىڭ تاتلىقلىقىدىن ئەجەبلىنىپ: كىشىلەردىن ئايرىلىپ مۇشۇ يەردە ياشىسامچۇ دەپ بولۇپ، بۇ ئىشنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سوراپ قىلاي دەپ، بۇ ئىشنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بايان قىلغان ئېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنداق قىلمىغىن، سىلەرنىڭ ئاللاھ يولىدا تۇرغان ئورنۇڭلار، ئۆيىدە يەتمىش يىل ناماز ئوقۇغاندىنمۇ ئارتۇقتۇر، ئاللاھنىڭ سىلەرنى كەچۈرۈم قىلىپ جەننەتكە كىرگۈزۈشىنى ياقتۇرمامسىلەر؟، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىڭلار، كىمكى ئاللاھ يولىدا بىر تۈگىنى سىغقۇدەك ۋاقىت جىھاد قىلىدىكەن، ئۇ كىشىگە جەننەت ۋاجىپ بولىدۇ» دېدى. [تىرمىزى رىۋايىتى 1574-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمى 1348-ھەدىس].

4-مۇسۇلمان ئادەم كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىپ ياشىغاندا، ئىسلامى شۇئار-ئىبادەتلەرنى ئادا قىلىش، مۇسۇلمانلارنىڭ سانىنى كۆپەيتىش، بىر-بىرىگە ياردەم بېرىش، ھەمكارلىشىش، جۈمە نامىزى، جىنازا نامىزىغا قاتنىشىش، كېسەل يوقلاش، زىكىر-سۆھبەت قىلىش قاتارلىق شەئى مەنپەئەتلەر ھاسىل بولىدۇ. [پەتھۇل بارى "13-توم 43-بەت. نەۋەۋىينىڭ "مۇسلىمنىڭ شەرىھىسى" 13-توم 34-بەت. ئاللاھ مۇۋەپپەقىيەت قىلسۇن].

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا ۋە ساھابىلارنىڭ ھەممىسىگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.